

Το τραύμα από τη διάλυση της σύγχρονης οικογένειας (Μερόπη Ν. Σπυροπούλου, Ομότιμη Καθηγήτρια Παν/μίου Αθηνών)

Categories : [ΚΟΙΝΩΝΙΑ](#)

Date : 19 Οκτωβρίου, 2020

Ο Κωστάκης περιεργάζεται, κάπως σκεπτικός, την όλοκαινούρια σάκα του. Τοῦ τὴν εἶχε φέρεи τὸ πρῶτὸ πατέρας του, ὅταν πέρασε βιαστικὸς ἀπὸ τὸ σπίτι καί, ὄρθιος στὸ κατώφλι τῆς πόρτας, τὸν φίλησε καὶ τοῦ εὐχήθηκε:

- «Καλὴ ἀρχὴ παιδί μου στὸ Μεγάλο Σχολεῖο».

Ο Κωστάκης, ποὺ μὲ λαχτάρα περιμένει νὰ ὀνομαστεῖ ἀπὸ μεθαύριο «Μαθητὴς τῆς Πρώτης Δημοτικοῦ», ἀνοιγοκλείνει τὶς διάφορες θῆκες. Εἶναι ἐξοπλισμένες μὲ πολλὰ σύνεργα γιὰ γράψιμο καὶ ζωγραφικὴ, ἀλλὰ καί, κάπου ἐκεῖ, ἀνακαλύπτει κι ἓνα ἀστραφτερὸ κινητὸ τηλέφωνο. Ο Κωστάκης χαμογελάει μὲ χαρὰ, ἀφοῦ αὐτὸ ἀκριβῶς εἶχε ζητήσει ἐπίμονα ἀπὸ τὸν πατέρα του κι ἐκεῖνος κράτησε τὴν ὑπόσχεσή του.

Χωρὶς νὰ καθυστερήσει οὔτε λεπτό, προσπαθεῖ νὰ τὸ βάλει σὲ λειτουργία - ὅπως εἶχε ἤδη μάθει ἀπὸ τὴ μητέρα του ποὺ εἶχε ἀκριβῶς τὸ ἴδιο - καὶ μὲ φανερὴ ἱκανοποίηση διαπιστώνει ὅτι μπορεῖ καὶ νὰ τὸ χρησιμοποιήσει ἀμέσως. Σχηματίζει τὸν ἀριθμὸ τοῦ πατέρα του καί, μόλις ἀκούει τὴ φωνή του, ἀρχίζει νὰ τοῦ μιλάει σχεδὸν λαχανιαστά. Ακολουθεῖ ὁ πῶς κάτω διάλογος :

-Σ' εὐχαριστῶ πολὺ μπαμπάκα μου γιὰ τὴ σάκα, ἀλλὰ προπαντὸς γιὰ τὸ κινητὸ. Εἶδες ποὺ σοῦ εἶχα πεῖ ὅτι ξέρω νὰ τὸ χρησιμοποιῶ καὶ νὰ παίρνω τὸν ἀριθμὸ σου;

-Χαίρομαι πολὺ ἀγόρι μου ποὺ σοῦ ἄρεσε καὶ ποὺ δὲν δυσκολεύτηκες νὰ τὸ χρησιμοποιήσεις. Ἔτσι θὰ εἶμαι κι ἐγὼ ἡσυχος ὅτι θὰ μὲ παίρνεις ἀμέσως μόλις μὲ χρειαστεῖς γιὰ κάτι.

-Πότε θὰ ἔρθεις μπαμπά;

-Ἡ σειρά μου νὰ σὲ ἔχω ἐγὼ εἶναι τὸ ἄλλο Σαββατοκύριακο. Τὸ ξέρεις καὶ δὲν θέλω νὰ μὲ ρωτᾷς συνέχεια.

-Ἐντάξει. Θέλω ὅμως νὰ σὲ παρακαλέσω γιὰ μία μεγάλη-μεγάλὴ χάρη μπαμπάκα μου.

-Πές μου παιδί μου, ἀλλὰ λίγο γρήγορα γιατί ἔχω δουλειά.

-Νά, θέλω νά σέ παρακαλέσω πολὺ-πολύ, τὴ Δευτέρα ποὺ εἶναι ὁ Ἁγιασμός, νά μὲ πάτε μαζί μὲ τὴ μαμὰ στὸ σχολεῖο, μαζί στὸ ἴδιο αὐτοκίνητο. Σὲ παρακαλῶ!

-Ὅχι Κωστάκη, αὐτὸ δὲν γίνεται. Μὲ τὴ μαμὰ σου ἔχουμε χωρίσει. Πρέπει νά τὸ πάρεις ἀπόφαση καὶ νά μὴν στενοχωριέσαι. Εἶσαι πιά μεγάλο παιδί.

-Τὸ ξέρω, ἀλλὰ νά, ἤθελα, αὐτὴν τὴ μέρα νά μὲ πάτε μαζί, καὶ νά σᾶς δοῦνε καὶ τοὺς δυὸ μαζί μου οἱ φίλοι μου ἀπὸ τὸ Νηπιαγωγεῖο ποὺ τώρα θὰ εἶναι συμμαθητές μου στὸ σχολεῖο...

-Δὲν πειράζει. Δὲν γίνεται, μὴν ἐπιμένεις. Ἔλα, μὴ μοῦ στενοχωριέσαι. Θὰ σοῦ πάρω κι ἄλλο ἠλεκτρονικὸ παιχνίδι. Σ' ἀφήνω τώρα καὶ σὲ φιλῶ. Θὰ σοῦ τηλεφωνήσω ἀργότερα.

Τὸ τηλέφωνο ἔκλεισε κι ὁ Κωστάκης, πέταξε πέρα μακριὰ μὲ θυμὸ τὸ καινούργιο τηλέφωνο, κι ἔμεινε ἐκεῖ σκυφτὸς ν' ἀναρωτιέται τί νά σημαίνει ἄραγε γιὰ τοὺς μεγάλους ἡ λέξη «στενοχωριέσαι»; Νά εἶναι ἄραγε αὐτὸς ὁ πόνος ποὺ αἰσθάνεται αὐτὸς τώρα, ἐκεῖ κάπου κοντὰ στὴν καρδούλα του ποὺ χτυπάει δυνατὰ; Τοῦ φέρνει δάκρυα αὐτὸς ὁ πόνος καὶ τοῦ φαίνεται σὰν νά ἔρχεται ἀπὸ κάποιο χτύπημα. Ὅμως, δὲν θυμᾶται νά ἔπεσε ἢ νά πάλεψε μὲ κάποιο φίλο του αὐτὲς τὶς τελευταῖες μέρες. Καὶ πῶς νά ζητήσει ἀπὸ τὴ μαμὰ ἢ τὴ γιαγιά του νά τοῦ τὸ «φιλήσουν νά γειάνει», ἀφοῦ δὲν φαίνεται πουθενὰ καμμιά πληγή.

Δυστυχῶς, ὅπως ἀποκάλυψε, πρὶν ἀπὸ μερικὰ χρόνια, μία ἀπὸ τὶς πιὸ μακροχρόνιες καὶ σοβαρὲς σχετικὲς μελέτες - αὐτὴ τῆς ψυχολόγου Τζούντιθ Βάλερσταϊν ἀπὸ τὴν Καλιφόρνια τῶν ΗΠΑ - τὴν ἀθέατη καὶ βαθειὰ αὐτὴ πληγὴ θὰ τὴν κουβαλάει ὁ Κωστάκης καὶ κάθε Κωστάκης, ὅπως καὶ κάθε Μαρία, ποὺ εἶχαν τὴν ἀτυχία νά ζήσουν τὴν ἐμπειρία τοῦ διαζυγίου τῶν γονιῶν τους, σὲ ὅλη τους τὴ ζωὴ. Ἔστω κι ἂν, σὲ κάποιες μόνο περιπτώσεις, μπορεῖ νά συμβεῖ αὐτὸ ποῦ παλιότερα θεωρούσαμε σὰν φυσικὴ καὶ συνηθισμένη ἐξέλιξη. Τὸ ὅτι, δηλαδή, μὲ τὰ χρόνια, ἡ πληγὴ μοιάζει ὅτι μπορεῖ νά σταματήσει νά αἰμορραγεῖ καὶ ὁ πόνος τῆς νά μαλακώνει.

Ἀπὸ τὶς συνεντεύξεις ποὺ ἔδιναν, ἐπὶ σειρὰ ἐτῶν, τὰ παιδιά διαζευγμένων γονιῶν στὴν ψυχολόγο, προέκυψε ὅτι οἱ ἐπιπτώσεις τῆς πληγῆς ποὺ προκαλεῖ τὸ διαζύγιο, στὴ μεγάλη πλειοψηφία τῶν παιδιῶν αὐτῶν, παραμένουν, ὅπως παραμένει ἡ οὐλὴ ἀπὸ ἓνα μεγάλο τραῦμα καί, συχνά, ἀποκαλύπτονται μετὰ ἀπὸ πολλὰ χρόνια, ὅταν ἔχει φτάσει πιά ἡ ἐνηλικίωση. Ἐκτὸς δηλαδή τοῦ ὅτι, στίς ἀφηγήσεις τους, ὑπῆρχε πάντα ἡ πικραμένη νοσταλγία γιὰ μία ἀρμονικὴ οἰκογενειακὴ ζωὴ ποὺ εἶχαν στερηθεῖ, διακρίνονταν καὶ τὰ ἀρνητικὰ τους συναισθήματα γιὰ τὸν χωρισμὸ τῶν γονιῶν τους, ὅπως καὶ διάφορες ἐκδηλώσεις τῆς κακῆς ἐπίδρασης ποῦ εἶχε στὴ συμπεριφορὰ τοὺς τὸ διαζύγιο. Ἀπὸ τὶς ἐκδηλώσεις αὐτές, οἱ πιὸ συνηθισμένες, ποὺ ἀναφέρονται στὰ εὐρήματα τῆς ἔρευνας, ἦταν «ἡ ἐπιφυλακτικότητά τους στὸ νά

δημιουργήσουν και να πιστέψουν στη δυνατότητα μίας καλής σχέσης με το άλλο φύλο», όπως και «ή έλλειψη προσαρμοστικότητας μέσα στον δικό τους γάμο, με προβλήματα στη συμβίωση και αύξημένα ποσοστά διαζυγίων αντίστοιχα». Επίσης, ή μακροχρόνια παρακολούθησή τους αποκάλυψε ότι, πολλά από αυτά τα παιδιά εξέλισσονταν σε ανήσυχους, άγχωτικούς, άποτυχημένους, καταθλιπτικούς ή και έπιθετικούς άκόμα ενήλικες.

Εύτυχως, όμως, δεν λείπουν και οι περιπτώσεις που έχουν έντελώς αντίθετα χαρακτηριστικά. Έτυχε να έχω γνωρίσει προσωπικά κάποιους ανθρώπους, που το διαζύγιο των γονιών τους σφυρηλάτησε μέσα τους, από πολύ νωρίς, την άμετάκλητη απόφαση να δημιουργήσουν οι ίδιοι μία εύτυχισμένη οικογένεια. Όπως δέ οι ίδιοι χαρακτηριστικά αναφέρουν, ήθελαν «να προσφέρουν στα παιδιά τους την οικογενειακή ζωή που εκείνοι είχαν στερηθεί, αλλά και να τα προστατέψουν από τις πίκρες που αυτοί δοκίμασαν». Και πραγματικά το κατάφεραν, με τον καλύτερο τρόπο, αφού πέτυχαν να χτίσουν και να απολαύσουν έναν υπέροχο δεσμό με τον άνθρωπο που επέλεξαν για σύντροφο μιās ζωής και για γονιό των παιδιών τους. Το αποτέλεσμα ήταν να αναθρέψουν χαρούμενα και έπιτυχημένα στη ζωή τους παιδιά, μέσα σε μία άληθινα εύτυχισμένη οικογένεια.

Η βαρύτητα, πάντως, των έπιπτώσεων που μπορεί να έχει το διαζύγιο των γονιών στην ψυχολογική κατάσταση και την μετέπειτα εξέλιξη των παιδιών, εξαρτάται και έπηρεάζεται από πολλούς και διαφορετικούς, για κάθε περίπτωση, παράγοντες. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται ή ηλικία και ο αριθμός των παιδιών, ο βαθμός ευαισθησίας ή ώριμότητας του κάθε παιδιού, ή ψυχική υγεία και ή ισοροπημένη ή μη συμπεριφορά των γονιών, πριν και μετά από το διαζύγιο, όπως και ή αντίστοιχη συμπεριφορά του εύρύτερου οικογενειακού περιβάλλοντος.

Αν προσπαθούσαμε να συνοψίσουμε, σε μερικές πρακτικές προτάσεις, όσα θα μπορούσαν να συμβάλουν στο να γίνει λιγότερο όδυνηρό για τα παιδιά το τραύμα από το διαζύγιο των γονιών τους και να είναι, κατά συνέπεια, λιγότερο παραμορφωτικές οι αντίστοιχες ούλες, θα μπορούσαμε να καταλήξουμε στα πιο κάτω:

- Είναι πολύ σημαντικό να μην βιώνει το παιδί σκληρές συγκρούσεων και έχθρότητας μεταξύ των γονιών, τόσο πριν όσο και μετά το διαζύγιο. Υπάρχουν πολλοί τρόποι να χωρίσει κανείς και όποιος γονιός αγαπάει πραγματικά το παιδί του, πρέπει να επιλέγει τον πιο πολιτισμένο.
- Είναι ανάγκη, μετά από το διαζύγιο, να υπάρχει συνεννόηση και κοινή στάση των γονιών σχετικά με τα θέματα που άφορούν το παιδί.
- Είναι πολύ σημαντικό να διατηρηθούν καλές συναισθηματικές σχέσεις του παιδιού

καὶ μὲ τοὺς δυὸ γονεῖς. Γι' αὐτὸ ἀπαιτεῖται ἰδιαίτερη προσοχὴ σὲ ὅσα ὁ κάθε γονιὸς λέει γιὰ τὸν ἄλλο, τόσο στὸ ἴδιο τὸ παιδί, ὅσο καὶ μπροστὰ του σὲ τρίτους. Τὸ παιδί ἔχει ἀνάγκη καὶ θέλει νὰ ἐξακολουθήσει νὰ ἀγαπάει καὶ νὰ ἐκτιμᾷ αὐτοὺς τοὺς δυὸ ἀνθρώπους, ποὺ δὲν θὰ πάψουν ποτὲ νὰ εἶναι οἱ γονεῖς του. Ἐπομένως, πονάει καὶ ἀπογοητεύεται ὅταν ἀκούει, ἀπὸ τὸν ἕνα γιὰ τὸν ἄλλον, ἀπαξιωτικοὺς καὶ προσβλητικοὺς χαρακτηρισμούς.

- Εἶναι ἀπαραίτητες οἱ συνεπεῖς καὶ συχνὲς ἐπισκέψεις τοῦ γονιοῦ ποὺ δὲν ἔχει τὴν ἐπιμέλεια τοῦ παιδιοῦ καὶ ἡ δημιουργία μιᾶς εὐχάριστης καὶ ἄνετης ἀτμόσφαιρας μεταξύ τους. Ἔτσι τὸ παιδί θὰ ἔχει τὴν εὐκαιρία καὶ τὴν ἐνθάρρυνση νὰ ἐπικοινωνεῖ οὐσιαστικὰ μὲ τὸν γονιὸ αὐτὸν καὶ νὰ τοῦ ἀνοίγει τὴν καρδιά του.

- Εἶναι ὀλέθριο νὰ αἰσθάνεται τὸ παιδί ὅτι «ἔχει γίνῃ τὸ μπαλάκι ποὺ πετάει ὁ ἕνας γονιὸς στὸν ἄλλον». Ἐξ ἴσου ὀλέθριο εἶναι τὸ νὰ χρησιμοποιεῖται ὡς μέσον ἐκβιασμοῦ ἢ ὡς πληροφοριοδότης τοῦ ἑνὸς γονιοῦ γιὰ τὸν ἄλλον.

- Πολὺ ἀρνητικὰ ἀποτελέσματα ἔχει τὸ νὰ ἀρχίσει ἕνας ἀνελέητος ἀνταγωνισμὸς μεταξύ τῶν γονιῶν - συνήθως μὲ ἀνεξέλεγκτες παροχές ἢ ἀνοχές - προκειμένου νὰ ἐξασφαλιστεῖ ἡ μεγαλύτερη ἀγάπη τοῦ παιδιοῦ, ἢ γιὰ νὰ ἀπαλλαγοῦν οἱ γονεῖς ἀπὸ τυχόν αἰσθήματα ἐνοχῆς ἀπέναντι στὸ παιδί ποὺ ἔχουν τόσο πικράνει. Ἡ ἀγάπη, ὅμως, δὲν μπορεῖ νὰ προκύψει ὡς ἀποτέλεσμα δωροδοκίας καὶ τὸ παιδί πολὺ γρήγορα θὰ καταλάβει ὅτι μπορεῖ νὰ ἐκμεταλλεῖται μία τέτοια κατάσταση καὶ θὰ τὸ ἐπιχειρήσει χωρὶς κανένα δισταγμὸ.

- Ἐξαιρετικὰ μεγάλη προσοχὴ χρειάζεται νὰ δοθεῖ σ' αὐτὰ ποὺ βλέπει ἀκούει καὶ ζεῖ τὸ παιδί, ὅταν συμβεῖ νὰ ἐμπλακοῦν καινούργιοι σύντροφοι στὴ ζωὴ τῶν διαζευγμένων γονιῶν.

- Τέλος, πρέπει νὰ συνειδητοποιήσουν οἱ γονεῖς ὅτι, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν παιδιά, ἡ εὐθύνη τους ἀπέναντί τους εἶναι ἰσόβια καὶ κανένα διαζύγιο, ὅσο δικαιολογημένο κι ἂν εἶναι, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διακόψει ἢ νὰ καταργήσει ὀριστικὰ αὐτὴν τὴν εὐθύνη. Μέσα σ' αὐτὴν τὴν εὐθύνη, οἱ γονεῖς ὑποχρεοῦνται νὰ ἐνσωματώσουν καὶ τὴν εἰλικρινῆ προσπάθειά τους νὰ διευκολύνουν τὸ ἀθῶο καὶ ἀνυπεράσπιστο, ἀπὸ τίς ὅποιες ἀποφάσεις τους, παιδί τους, ὥστε νὰ προσαρμοστεῖ, μὲ ὅσο γίνεται μικρότερο τραῦμα, στὴν τραγικὴ γι' αὐτὸ κατάσταση ποὺ αὐτοὶ καὶ μόνον αὐτοὶ προκάλεσαν.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι πολλὰ ἀκόμα θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ λεχθοῦν, σχετικὰ μὲ τὸ τόσο σημαντικὸ αὐτὸ θέμα. Πιστεύω ὅμως πῶς, τελικῶς, ἴσως ὅλα νὰ περιλαμβάνονται σὲ μία καὶ μόνο φράση. Αὐτὴν ποὺ συχνὰ ἀναφέρεται σὲ κείμενα μὲ ἀνάλογους προβληματισμούς καὶ λέει : «Ἄν τὰ παιδιά εἶχαν τὴ δυνατότητα νὰ κυβερνήσουν τὸν κόσμο, σίγουρα τὸ διαζύγιο θὰ εἶχε διὰ νόμου χαρακτηριστεῖ ὡς βαρὺ ποινικὸ ἀδίκημα».

Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ

Ψηλαφώντας την των πραγμάτων αλήθεια...

<https://alopsis.gr>

(Από τὸ βιβλίο «Οἰκογένεια Ὠρα Μηδέν; Σκέψεις γιὰ μιὰ προοπτικὴ ἐλπίδας», 4η Ἔκδοση, Ἐκδόσεις "ΑΡΧΟΝΤΑΡΙΚΙ")

(Πηγὴ ψηφ. κειμένου: toromaiiko.com)